

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: اعداد صلاة

بچثمان در اعداد نوافل بود، عرض کردم بین ما و عامه در این مسئله اختلاف نظر وجود دارد، ما طبق اخبار اهل بیت علیهم السلام مطلب را بیان کردم ولی فقه عامه بر اساس قیاس و استحسان می باشد برای همین با ما اختلاف نظر دارند، دیروز هم عرض کردم که ما شیعیان قائلیم هر چه ائمه علیهم السلام گفته اند از راه وحی بوده، علی آئی حال چون اخبار اهل بیت علیهم السلام به آراء عامه نیز توجه دارد تا اینکه مردم را به فقه صحیح هدایت کند لذا ما باید دو کتاب "الفقه علی المذاهب الخمسة" تالیف محمد جواد مغنیه و همچنین "الفقه علی المذاهب الأربعة" را مد نظر قرار بدهیم زیرا مطالب فراوانی در مورد بحث ما یعنی تعداد نوافل در آنها بیان شده. محمد جواد مغنیه در کتاب الفقه علی المذاهب الخمسة اینطور فرموده :

«الصلاة المنذوبة علی أنواع ، منها الرواتب للفرائض اليومية ، وقد اختلفت المذاهب فی عدد رکعاتها: قال الشافعية : هي إحدى عشرة رکعة : قبل الصبح ، و قبل الظهر ، و بعده ، و بعد المغرب ، و بعد العشاء ، و رکعة الوتيرة.

وقال الحنابلة : عشر رکعات : قبل الظهر ، و بعده ، و بعد المغرب ، و بعد العشاء ، و قبل صلاة الصبح.

وقال المالكية : ليس للنوافل التابعة للفرائض تحديد معین وعدد خاص ، ولكن الأفضل : رکعات قبل الظهر ، و بعد صلاة المغرب.

وقال الحنفية : تنقسم النافلة التابعة للفرائض إلى مستنونة و مندوبة ، و المستنونة خمس صلوات : رکعتان قبل الصبح ، و قبل الظهر ، و بعد الظهر في غير يوم الجمعة ، و بعد المغرب ، و بعد العشاء»^۱.

یکی از امتیازات ما نسبت به عامه نماز شب است که دارای آثار و برکات و نورانیت بسیاری می باشد ولی آنها کلاً نماز شب با این کیفیت ندارند.

ابن خدامه در کتاب المغنی که آراء فقهاء عامه و برخی از اقوال فقهاء ما را بیان کرده و تقریباً بر مبنای حنابلة می باشد، در مورد نوافل می گوید عشر رکعات.

عبد الرحمن الجزیری در کتاب الفقه علی المذاهب الأربعة که اصلاً آراء و فتاوی ما را ندارد، اقوال مختلف عامه را نقل کرده، علی آئی حال باید به این کتب که عرض کردم مراجعه کنید تا آراء عامه درباره عدد نوافل را ببینید.

در مورد نماز وتیره چند مطلب وجود دارد؛ اول اخباری که دلالت دارند بر اینکه نماز وتیره را بعد از نماز عشاء بخوانید، اخباری که بر این مطلب دلالت دارند در باب ۲۹ از ابواب اعداد فرائض و نوافلها ذکر شده اند و عنوان باب این است: "باب استحباب المداومة علی نافلة العشاء جالسا أو قائما والقیام أفضل، وعدم سقوطها فی السفر" :

خبر اول : ﴿محمد بن الحسن یاسناده عن محمد بن ابي عمير﴾ (شیخ خبر را از کتاب او گرفته)، عن حماد(مراد حماد بن عیسی می باشد)، عن حریر، عن زرارة، (خبر در اعلی درجه صحت قرار دارد) قال: قال أبو جعفر علیهما السلام: من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا یبیتن إلا بوتر^۲.

خبر دوم: ﴿محمد بن علي بن الحسين قال: قال النبي صلى الله عليه وآله من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا یبیتن إلا بوتر^۳.
خبر سندا مرسل می باشد.

خبر سوم: ﴿ویاسناده عن الفضل بن شاذان، عن الرضا (عليه السلام) (في حديث) قال: وإنما صارت العتمة مقصورة وليس تترك رکعاتها (رکعتیها) لان الركعتین لیستأمن الخمسین، وإنما هي زيادة فی الخمسین تطوعاً لیتم بهما بدل كل رکعة من الفریضة رکعتین من التطوع. ورواه فی (العلل وعیون الأخبار) یاسناده الآتی^۴.

خبر چهارم : ﴿وفي (العلل) عن محمد بن الحسن، عن الصفار، عن یعقوب بن یزید، عن محمد بن ابي عمير، عن حماد، عن

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۷۰، ابواب اعداد فرائض و نوافلها، باب ۲۹، حدیث ۱، ط الإسلامية.

^۳ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۷۰، ابواب اعداد فرائض و نوافلها، باب ۲۹، حدیث ۲، ط الإسلامية.

^۴ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۷۰، ابواب اعداد فرائض و نوافلها، باب ۲۹، حدیث ۳، ط الإسلامية.

^۱ الفقه علی المذاهب الخمسة، محمد جواد مغنیه، ص ۷۷.

نخوانید) است یا رخصت (می توانی نخوانی یعنی شارع به مسافر تخفیف داده) می باشد؟ این اختلاف بین ما و عامه وجود دارد مثلا ما می گوئیم مسافر نباید در سفر روزه بگیرد و این عزیمت است ولی عامه قائل به رخصت هستند یعنی مسافر مختار است که روزه بگیرد یا نگیرد، علی آخ حال اخبار در این باب زیاد است و برخی از روایات دلالت دارند بر اینکه پیغمبر می خوانده و برخی دیگر می گویند پیغمبر نمی خوانده مثلا اخبار ۴ و ۹ از باب ۱۳ دلالت دارند بر اینکه پیغمبر و تیره را می خوانده، اما اخبار دیگری داریم که رسول الله صلی الله علیه و آله و تیره را نمی خوانده که خبر ۸ از باب ۱۳ بر این مطلب دلالت دارد و علتی که برای نخواندن ذکر شده این است که ممکن است انسان خواب بماند و نماز وتر را نخواند لذا دو رکعت بعد از عشاء نماز و تیره بخوانید که اگر خواب مانند فضیلت نماز وتر را نیز تا حدی درک کنید حالا پیغمبر می دانسته که خواب نمی ماند لذا و تیره را نمی خوانده و در اخباری داریم که دیگر ائمه علیهم السلام نیز گاهها و تیره را نمی خواندند. بنابراین شما این روایاتی که دسته بندی کردیم را مطالعه کنید تا بعد بنیم در مورد نماز و تیره چه باید بگوئیم إن شاء الله تعالی ... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

حریز، عن زرارة بن أعین قال: قال أبو جعفر علیهما السلام: من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا یسئن إلا بوتر^۵.

خبر پنجم: ﴿وعن علي بن حاتم، عن القاسم بن محمد، عن حملان (حمدان) بن الحسين عن إبراهيم بن مخلد، عن أحمد بن إبراهيم، عن محمد بن بشیر، عن ابن سنان، عن أبي عبد الله القزويني قال: قلت لأبي جعفر محمد بن علي الباقر علیهما السلام: لأي علة تصلي الركعتان بعد العشاء الآخرة من قعود؟ فقال: لان الله فرض سبع عشر ركعة فأضاف إليها رسول الله (صلى الله عليه وآله) مثلها فصارت إحدى وخمسين ركعة، فتعدان هاتان الركعتان من جلوس بركعة^۶.﴾

بنابراین دسته اول از اخباری که در باب و تیره وارد شده تأکید بر خواندن آن دارند.

دسته دوم اخباری هستند که دلالت دارند بر اینکه و تیره جزء آن ۵۱ رکعت نیست بلکه به جهت ثواب و فضیلتش اضافه شده که این اخبار نیز در باب ۲۹ از ابواب اعداد فرائض و نوافلها ذکر شده اند.

دسته سوم اخباری هستند که دلالت دارند بر اینکه توجه کنید که دو رکعت نشسته یک رکعت ایستاده محسوب می شود و البته اخباری نیز داریم که و تیره را ایستاده نیز می توان خواند که این اخبار در باب ۱۳ از ابواب اعداد فرائض و نوافلها ذکر شده اند، حضرت صادق علیه السلام می فرماید پدر من این نماز را نشسته می خواند ولی من ایستاده می خوام و علتش هم این است که پدرم بدین بود یعنی بدنش سنگین و چاق بود.

دسته چهارم اخباری هستند که دلالت دارند بر اینکه هم نشسته و هم ایستاده می توان خواند و هر دو جایز است یعنی ایستاده یک رکعت و نشسته دو رکعت است که البته اگر نشسته خوانده شود همان یک رکعت محسوب می شود.

دسته پنجم اخباری هستند که دلالت دارند بر اینکه در سفر و تیره خوانده نمی شود و در خبری (خبر ۲۳ از باب ۱۳ از ابواب اعداد فرائض و نوافلها) نقل شده که امام رضا علیه السلام نیز در سفر به خراسان نوافل را می خوانده ولی و تیره را نخوانده، البته یک بحثی در اینجا وجود دارد که این سقوط نوافل در سفر عزیمت (یعنی حتما

^۵ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۷۰، ابواب اعداد فرائض و نوافلها، باب ۲۹، حدیث ۴، ط الإسلامیة.

^۶ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۷۰، ابواب اعداد فرائض و نوافلها، باب ۲۹، حدیث ۶، ط الإسلامیة.